

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ KEYС-МЕТОДУ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ ДО АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

О.П. Максимова

Україна, м. Кіровоград, Кіровоградський інститут комерції

Серед найбільш ефективних методів формування готовності майбутніх економістів до професійної діяльності як зарубіжні, так і вітчизняні вчені відзначають кейс-метод (case method), або метод вивчення ситуацій (case studies), ділових історій (case stories). Застосування цього методу у процесі професійної підготовки студентів-економістів в українських ВНЗ зумовлено декількома чинниками. По-перше, він є природним саме для навчання фахівців економічної сфери, оскільки мав походження з Школи бізнесу Гарвардського університету. По-друге, він забезпечує «занурення» студентів у простір реальних професійних ситуацій, які виникають як на зарубіжних, так і вітчизняних бізнес-теренах. По-третє, за допомогою кейс-методу активізується, з одного боку, здатність майбутнього фахівця працювати у команді за певними спільним правилами, а з іншого, - самостійність й ініціативність у роботі з інформацією, вміння брати індивідуальну відповідальність за прийняте рішення. Крім того, цей метод має достатньо розроблену технологію впровадження, яка дозволяє обирати різні форми роботи з кейсами, включати до себе інші навчальні засоби.

Застосування кейс-методу у процесі формування готовності майбутніх економістів до аналітичної діяльності як системоутворювальної, провідної для фахівців, відтак, є цілком логічним та обґрунтованим. Варто відмітити і те, що сам кейс-метод визначається вченими як певний різновид аналізу – об'єктний. Так, за думкою Ю.П. Сурміна, він передбачає підключення до себе різноманітних видів аналітичної діяльності, що стосуються осмислення певної ситуації [6, с. 53]: 1) проблемного аналізу, що забезпечує виділення проблеми, формування проблемного поля, класифікацію проблеми; 2) системного аналізу, який визначає необхідність розгляду об'єкта з позиції системного підходу як певної системи, що характеризується структурою та функціями й поділяється у свою чергу, на дескриптивний аналіз (формування функцій на основі існуючої структури) та конструктивний аналіз (створення структури на основі функцій, що задані); 3) праксеологічного аналізу, що полягає у розгляді діяльнісних процесів з точки зору їх оптимізації (аналіз шляхів

оптимізації діяльності, алгоритмізація та моделювання діяльності); 4) прогностичного аналізу – формування передбачень відносно майбутнього розвитку ситуації у нормативному (задається майбутній стан системи і способи його досягнення) та пошуковому (завдяки побудові трендових моделей визначається ситуація майбутнього) варіантах. Усі ці аналітичні методи складають певну операційну систему роботи з кейсами відповідно до етапів аналітичної діяльності економістів: 1) здійснення проблемного структурування; 2) визначення характеристик, структури проблемної ситуації; 3) встановлення причини її виникнення; 4) діагностика змісту діяльності в ситуації; 5) побудова системи оцінок ситуації; 6) підготовка прогнозів розвитку ситуації; 7) формулювання рекомендацій та 8) розробка програм діяльності для вирішення ситуації. Крім того, кейс-метод дозволяє інтегрувати до себе інші методи пізнання, що стають рушійними силами професійного розвитку майбутніх економістів в цілому, та стосовно аналітичної діяльності зокрема, такі як: моделювання, мисленнєвий експеримент, метод описання, метод класифікації, а також ігрові методи (рольова та імітаційна гра), мозковий штурм, дискусія, тощо.

Необхідно підкреслити й те, що кейс-метод забезпечує формування не тільки когнітивної та конструктивної складових готовності майбутніх економістів до аналітичної діяльності, але й особистісної та ціннісно-мотиваційної. Як інтерактивний метод навчання, що включає до себе дискусію, рольову та проектну гру та ін., він стимулює мотивацію як професійної діяльності в цілому, так і аналітичної зокрема. Ученими доведено (О.М. Долгоруков, О.М. Зобов, І.К. Масалков, С.В. Паніна та ін.), що кейс-метод забезпечує розвиток критичності, самостійності та децентричності мислення, комунікативних умінь тощо.

Отже, з метою формування цілісної готовності майбутніх економістів до аналітичної діяльності нами був впроваджений кейс-метод у декількох варіантах. Перший варіант передбачав роботу студентів з кейсами, причому не у процесі викладання фахових дисциплін, а в процесі опанування дисциплін соціально-гуманітарного циклу (передусім, іноземної мови). Міні кейси презентувалися англійською мовою, мали навчальний характер, складалися з сюжетної, інформаційної та методичної частин. У конструюванні кейсу брали участь як викладач економічних дисциплін - фахівець з економіки, так і викладач англійської мови (хоча власне економічна проблематика не була головною). Робота з кейсами передбачала підготовчий етап, на якому студенти отримували матеріали кейсу для ознайомлення в індивідуальній формі за певними аналітичними правилами. На власне робочому етапі

відбувалася групова робота: дискусія, мозковий штурм, спрямовані на структурування проблеми, висування гіпотез, знаходження шляхів подолання проблемної ситуації, прогнозування з презентацією результатів роботи з кейсом. На заключному етапі здійснювалася групова рефлексія.

Другий варіант характеризувався самостійною роботою студентів з конструювання кейсів з певного блоку інформації, що відбувалося за такими етапами: 1) формулювання мети кейса; 2) побудова програмної карти кейса; 3) збирання інформації за програмною картою кейса; 4) побудова моделі ситуації; 5) написання тексту кейсу; 6) діагностування правильності та ефективності кейсу; 7) коректування та підготовка остаточного варіанту кейсу. Відтак, самі студенти, спираючись на знання сутності аналітичної діяльності та кейс-технології мали створити власний міні-кейс наукового, навчального або практичного характеру (за матеріалами преси, Інтернету, публіцистичної літератури за темою, що пов'язана із хобі, або проблемою, яка цікавить у теперішній час) та презентувати (в одній або декількох формах, у тому числі жанровій) і захистити його.

Отже, впровадження кейс-методу у професійну підготовку майбутніх економістів у процесі викладання дисциплін суспільно-гуманітарного циклу сприяло активізації їх мотиваційної, когнітивної, операційної та особистісної сфери, що, у свою чергу, забезпечило успішне формування їх готовності до аналітичної діяльності.

Література

1. Барахсанова Е.А., Мордовская А.В., Панина С.В., Никифорова М.В. Научно-методическое сопровождение исследований студентов и аспирантов посредством внедрения кейс-технологии: Мнография / А.В. Мордовская, Е.А. Барахсанова, С.П. Панина. – Якутск: Изд-во ЯГУ, 2009. – 158 с.
2. Гушин Ю.В. Интерактивные методы обучения в высшей школе / Ю.В. Гушин // Психологический журнал. – 2012. - №2. – С. 1-18.
3. Долгоруков А.М. Метод case-study как современная технология профессионально-ориентированного обучения [Электронный ресурс] / А.М. Долгоруков. - Режим доступа: http://www.vshu.ru/lections.php?tab_id=3&a=info&id=260
4. Игнатьева М.В. Использование кейс-технологии в преподавании иностранного языка [Электронный ресурс] / М.В. Игнатьева. – Режим доступа: <http://vestnik-mgou.ru/mag/2010/pedagogika/3/st37.pdf>
5. Масалков И.К. Стратегия кейс-стади: методология исследования и преподавания: учебник для вузов / И.К. Масалков, М.В. Семина. - М.: Академический Проект; Альма Матер, 2011. - 443 с.
6. Ситуационный анализ или анатомия кейс-метода / Под ред. Ю.П. Сурмина. – К.: Центр инновация и развития, 2002. – 286 с.
7. Щукин А.Н. Современные интенсивные методы и технологии обучения иностранным языкам: Учебное пособие / А.Н. Щукин. — М.: Филоматис, 2008. -188 с.